

HADE

Erakunde autonomiaduna
Organismo Autónomo del

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA
DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA

PEDAGOGIA INKLUSIBOA

Naiara Berasategi
EHU

naiara.berasategi@ehu.eus

NO ECHAR LA CULPA AL OTRO:
LA EDUCACIÓN ES UNA
RESPONSABILIDAD
COMPARTIDA

Unesco (2017, p.13)

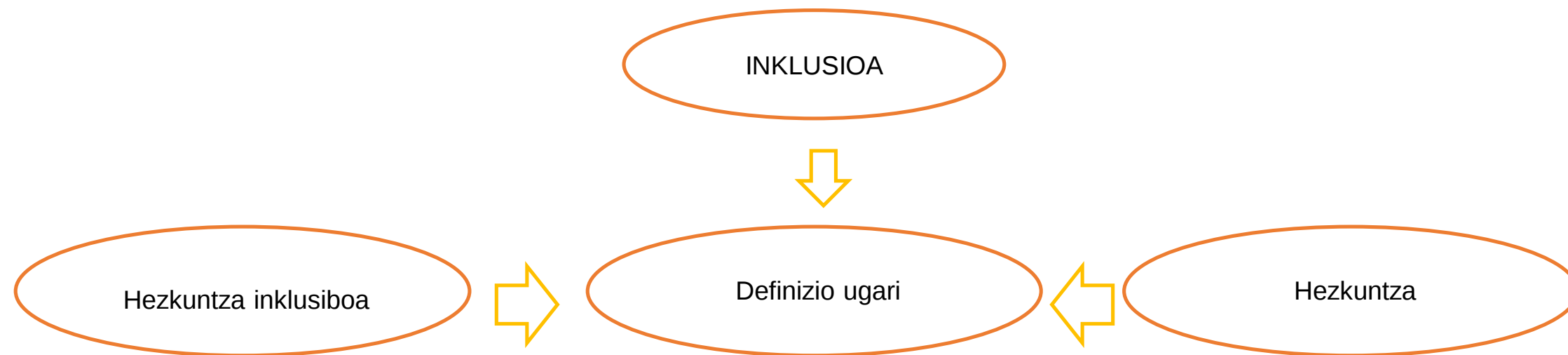
Bazterketa eta
porrotaren aurkako
borroka

Konpromiso politiko bat
gizarte justuago baten
alde

Beharrezkoa da
oraindik hezkuntzarekin
“inklusibo” adjektiboa
indartzea, aurreratzen
jarraitzeko, kalitatezko
hezkuntza, integrala eta
justua dena pertsona
guztientzat

“Gizarte demokratiko
batetan hezkuntza
inklusiboa da, edo ez
da hezkuntza”
(Casanova, 2018, p.
49)

Inklusioaren esanahia

4 elementu hauek barnebiltzen dituen eztabaida batek laguntzen du kontzeptua ulertzen (Echeita & Ainscow, 2011)

- Bukatu gabeko prozesu bat
- Presentzia, parte-hartzea eta ikasle ororen arrakasta bilatzen du
 - Beharrezkoa da oztopoak eta mugak detektatzea
 - Bazterketa egoeran dagoen ikasleetan jartzen du arreta berezia

Inklusioaren esanahia

- “Unescoren arabera (1990), hezkuntza inklusiboa **guztiontzako hezkuntza** eta **eskubidea** da. Hau da, **kalitatezko** hezkuntza bat, non pertsonak beren trebetasunak eta gaitasunak gara ditzaketen, egon daitezkeen baldintza mentalak, fisikoak edo emozionalak hori lortzeko oztopo bihurtu gabe”.
- “**Haurren, gazteen eta helduen** premien aniztasunari heltzeko eta erantzuteko prozesua da. Horretarako, ikaskuntzan, kulturetan eta komunitateetan **parte-hartze handituz**, eta hezkuntza barruko eta kanpoko bazterkeria murriztu eta ezabatuko da.” (UNESCO, 2009).
- “Hezkuntza inklusiboa oraindik **ez da asko praktikatzen** mundu osoko ikastetxeetan eta hezkuntza eremuetan. Horren ondorioz, bakan batzuek baino ez dute ikusi inklusioa benetan zer den. EGIN EZ DUTENEK, oro har, mito, gaizki-ulertze eta egiaren baten artean mugitu behar izaten dute. Beraz, nahasmen handia dago ingurune inklusibo baten benetako esanahiari dagokionez.” (Nicole Eredics)

Bilakaera historikoa: bazterketatik inklusiora

Traditional approach (which may include integration)	Inclusionary approach
• Focus on student • Assessment of student by specialist • Diagnostic/prescriptive programme • Placement in appropriate programme • Needs of 'special' students • Changing/remedying the subject • Benefits to student with special needs of being integrated • Professional, specialist expertise and formal support • Technical interventions (special teaching, therapy)	• Focus on the classroom • Examine teaching/learning factors • Collaborative problem solving • Strategies for the teachers • Adaptive and supportive regular classroom environments • Rights of all students • Changing the school • Benefits to all students of including all • Informal support and expertise from mainstream teachers • Good teaching for all

Poter (1995) citado en Unicef (2014, p. 22)

Inklusioaren esanahia

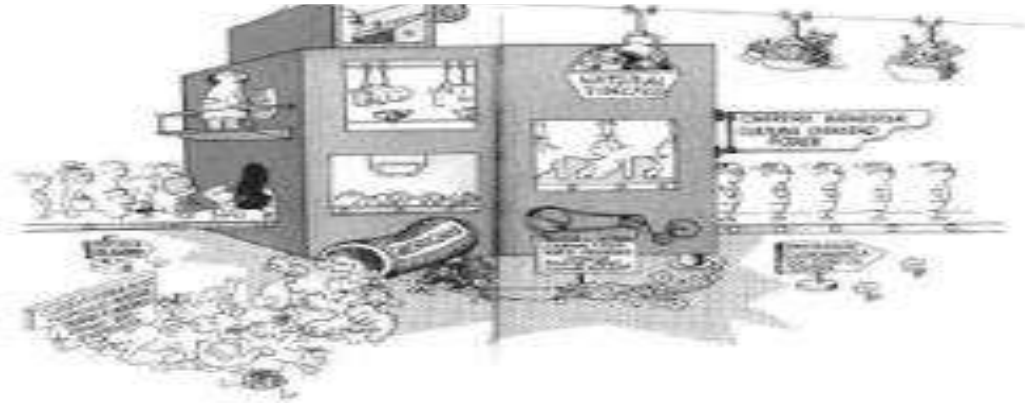
- Azken hamarkadetan, inklusioan batez ere desgaitasuna duten haurretan jarri da arreta.
- Gaur egun, lan intersektoriala da: soziala, kulturala, hezkuntza, familia.
 - Prozesu bat da
 - Aniztasuna da normala dena
 - Ekitatearen eta justiziaren eskutik doa
 - Apustua egiten du kalitatezko irakaskuntza eta guztientzako ongizate sozialaren alde.
 - Oztopoak eta diskriminazioa ezabatzea dakar
 - Gizarte eta erakundeak ikuspegi ekitatibo batekin, jarrera positiboekin eta aniztasuna baloratzen duten jarrera eta proiektuekin, azkarrago aurrera doaz

Aniztasunarekiko begirada

“Yo seré normal” (Tonucci, 2005, pp.96-97)

“La máquina de la escuela” (Tonucci, 2005, pp.96-97)

Aniztasuna zentzu zabalean (Mitchell, 2017)

Pertsona bakoitza bakar da, eta errepikaezina

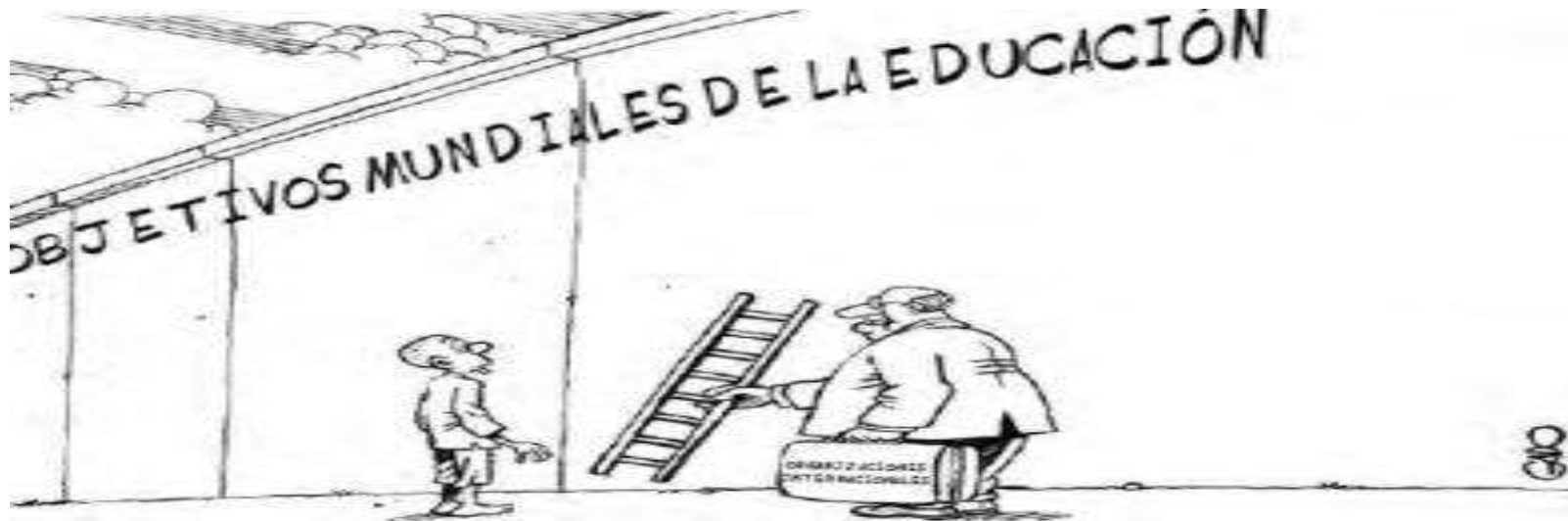

Declaración Universal de los Derechos Humanos (1948)

1. Toda persona tiene derecho a la educación. La educación debe ser gratuita, al menos en lo concerniente a la instrucción elemental y fundamental. La instrucción elemental será obligatoria. La instrucción técnica y profesional habrá de ser generalizada; el acceso a los estudios superiores será igual para todos, en función de los méritos respectivos.
2. La educación tendrá por objeto el pleno desarrollo de la personalidad humana y el fortalecimiento del respeto a los derechos humanos y a las libertades fundamentales; favorecerá la comprensión, la tolerancia y la amistad entre todas las naciones y todos los grupos étnicos o religiosos y promoverá el desarrollo de las actividades de las Naciones Unidas para el mantenimiento de la paz.
3. Los padres tendrán derecho preferente a escoger el tipo de educación que habrá de darse a sus hijos.

Hekuntza oinarritzko eskubide bat da eta hau gizarte
justoago baten oinarria da

Educación 2030

Declaración de Incheon

Marco de Acción

para la realización del Objetivo
de Desarrollo Sostenible 4

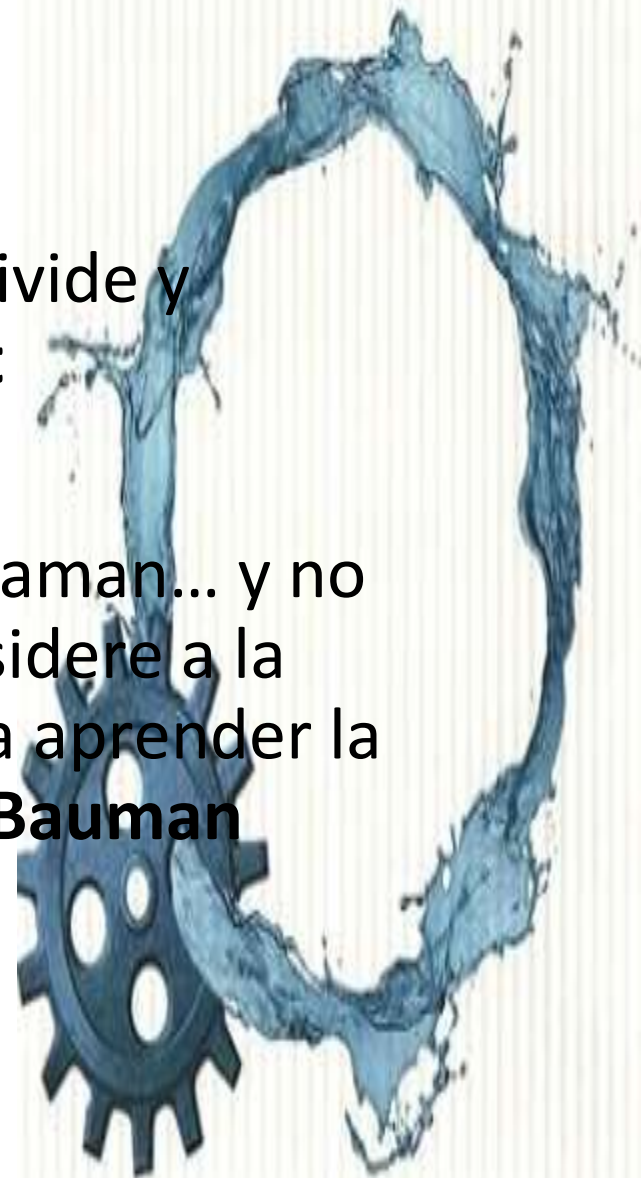
Garantizar una educación inclusiva,
y equitativa de calidad y promover
oportunidades de aprendizaje
permanente para todos

Normalitatetik dibortzitatuta

- “La normalidad es un efecto del poder que clasifica, divide y disciplina” (Vigilar y Castigar, 1975) **Michael Foucault**
- “Los fluidos se desplazan con facilidad, fluyen, se derraman... y no es posible detenernos fácilmente” esto hace que considere a la “fluidez” o “liquidez” como metáforas adecuadas para aprender la naturaleza de la fase de la sociedad actual” **Zygmunt Bauman** (2004, p. 8)

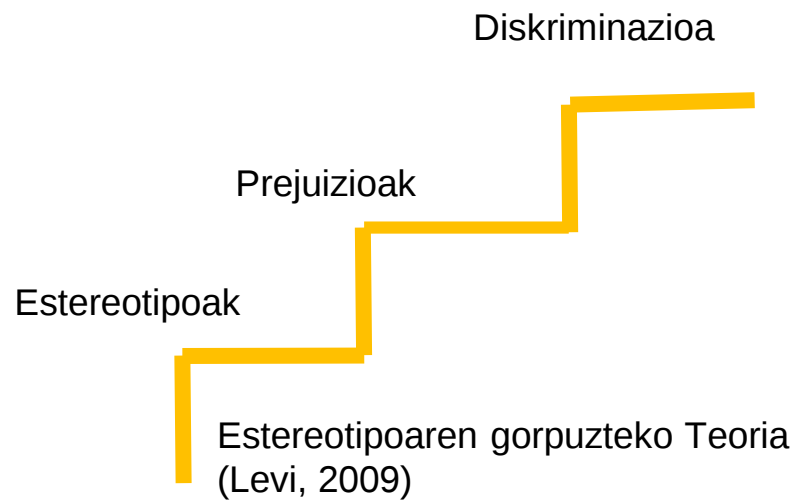
La
discapacitat
neix en la
mirada
de l'altre

esto no es un objeto peligroso
ES UNA SILLA DE RUEDAS

Imaginario soziala

“Deitzen gaituzten modua ikusten gaituztenaren isla da, eta are okerragoa dena, izendapen horien atzean dago nola ikusten gaituzten eta zer eginkizun esleitzen diguten bizitzea tokatzen zaigun gizartean.... Uste dutena izateko arriskua dugu, eta, egia esan, gehienetan "ez gara oso mesedegarri ateratzen" gizarteak gutaz egiten duen "argazki" horretan” (Hartu-Emanak, 2007) 2009).

Etxabe, López-Vélez y Soria (2018, p.20)

Etxabe, López-Vélez y Soria (2018, p.7)

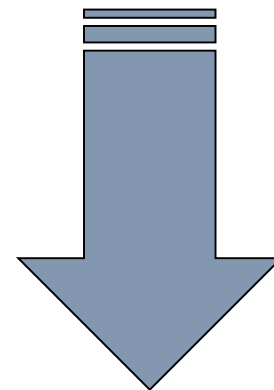
Partehartzearen garrantzia: agentzia

Espazioa Ahotsa Eragin ahalmena

Sherry Arnstein, 1969

**Zeintzuk dira
partehartzearen
dimentsioak?**

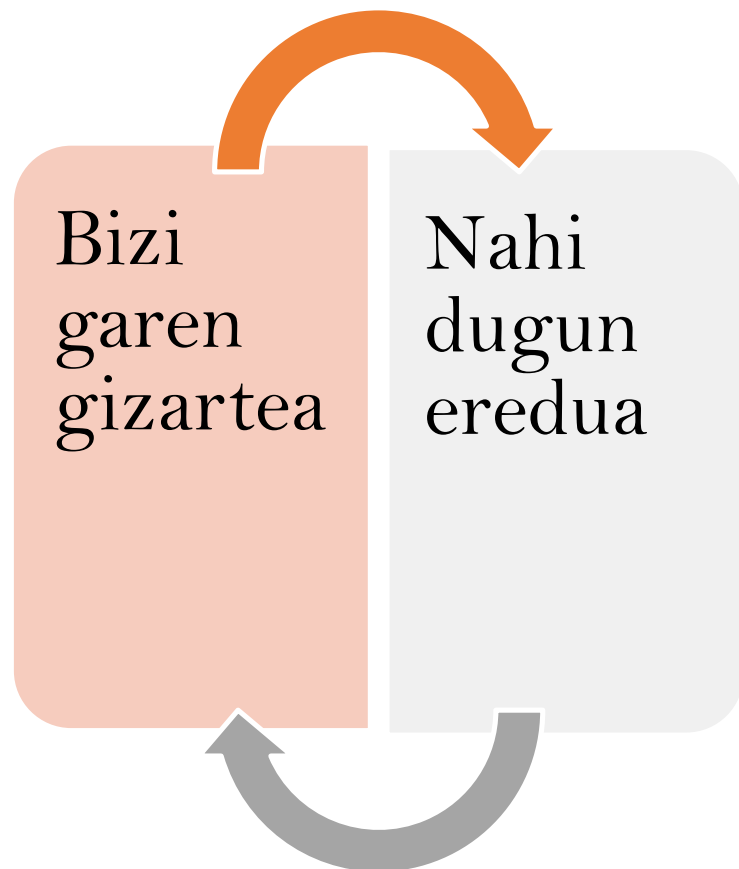

Taft and O’Kane 2024

Cockburn 2010

Aktibismoa

Gizartea izan behar da ekitatiboagoa, kohesionatuagoa eta inklusiboa

- Ze paper dauka hezkuntzak eta hezkuntza erakunde desberdinek gizarte horren sorkuntzan?

Hezkuntza inklusiboa da...

Cuestión de
Derechos Humanos

Se basa en el
modelo social de la
discapacidad

Relacionado con la
equidad

Supone la lucha
contra la exclusión

Es una postura
política y es un
proyecto ético

El tema de valores y
la ética es
fundamental

Supone para
algunas personas
una manera de vivir

Tiene que ver con
todo el alumnado
(presencia,
participación y
logro)

Pone énfasis en
alumnado en riesgo
de exclusión

Precisa
identificación y
eliminación de
barreras

Acepta y respeta
diferencias entre
personas.
Diversidad valor
educativo

Proceso dinámico

Reestructuración de
culturas, políticas y
prácticas

Idea transversal
(laboral, familiar,
social...). Mirada
sistémica y
poliédrica

Exige una
responsabilidad
compartida

Supone un proyecto
social. Sociedad
inclusiva

Pedagogia inklusiboa

- Oinarriak: presentzia, parte-hartzea, arrakasta
 - Kultura inklusiboa: arauak eta baloreak
 - Lidergo inklusiboa. Zuzendaritza taldea.
 - Irakasleen formakuntza, konpetentziak
 - Irakasleen arteko koordinazioa, lankidetzak
 - Laguntza pedagogikoa
 - Curriculuma eta materialak
 - Metodologiak eta praktikak
 - Ingurunearekin harremana: kolaborazioa ikaskuntza zentroa eta komunitatea
 - Aniztasuna lantzen duten elkarteekin harreman estua

Pedagogia inklusiboa

- Gelako kultura inklusiboa
 - Ikasleen beharretatik, interesetatik, motibazioetatik abiatu (Galdetu, gelan dagoen aniztasuna aztertu)
 - Testuinguru seguruak sortu: dimentsio afektiboa landu, zaintza eta errespetuzko espazioak ahalbidetu
 - Parte-hartzea eta elkarbizitza
 - Aniztasunaren balorazioa eta komunikazioa
 - Curriculum egokitua, malgua, ikasleen eta gelan dauden errealitate desberdinetara

Metodologia eta teknika inklusiboak

- **Ikaskuntza pertsonalizatzearen** beharra, materialak eta jarduerak egokitu beharren arabera.
- **Baliabide multimodalen** konbinazioa, diseinu irisgarri multimodala, ikaskuntza multimodala
 - *Testuak, irudiak, piktogramak, ikusizko txartelak, audioa, azpi-tituluak, zeinu hizkuntza, mimikazko jarduerak, entzumen gidak etab, estilo eta behar desberdinei erantzuteko.
- **Irakurketa erreza**
- **Komunikazio ikuspegi funtzionala:** bizitza errealetako egoeretatik, eta norberaren errealitatetik ikasi (Role playing, irteerak, komunitatearekin harremana)
- **Metodologia dialogikoa:** solasaldi dialogikoak (Freire, 1997; Habermas, 1987)
- **Metodologia aktiboak** eta ikaslean oinarrituta
 - Kasuetan oinarritutako ikaskuntza, erronketan oinarritutako ikaskuntza, proiektuetan oinarritutako ikaskuntza, arazoetan oinarritutako ikaskuntza
 - Ikaskuntza Zerbitzua
 - Ikaskuntza diseinu unibertsala
- **Ebaluazio egokituak**, malgutasuna: behaketa, portafolioa, jarduera praktikoak

Ikasle helduaren beharrak

- Ikaskuntza bateragarri egin behar du laneko eta familiako beharrekin.
- Ikaskuntza erritmo anitzak
- Maila kultural eta akademiko desberdinak
- Material funtzional eta argiei sarbidea
- Motibazioa lotuta behar praktiko eta funtzionalei
- Aurretiazko hezkuntza bizipen negatiboen gainditzea: konfiantza edo antsietatean eragina
- Muga teknologikoen gainditzea

Giroux (2016, p. 19) “se necesita una educación cosmopolita, imaginativa, afirmativa de lo público que reclame una interacción crítica y comprometida con el mundo en que vivimos, mediada por la responsabilidad para desafiar estructuras de dominación y para aliviar el sufrimiento humano”.

Pedagogia kulturalki arduratsua

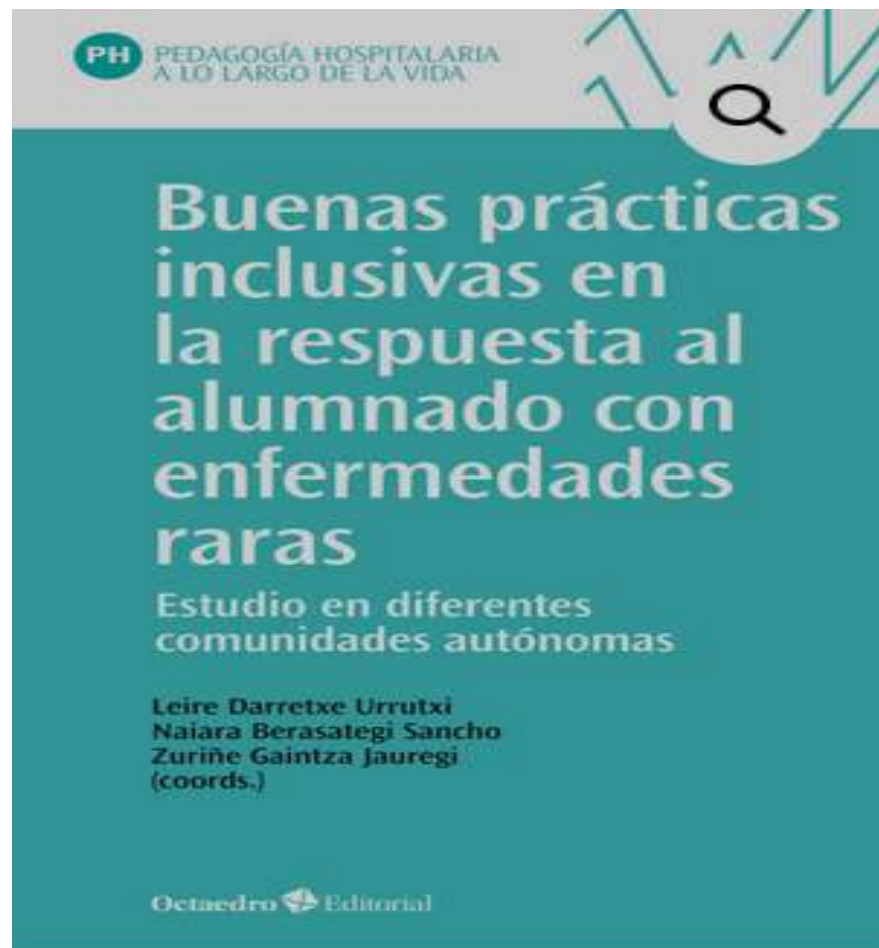
- Ikasleen kultura eta errealitatearen konplexutasunean ARRETA jarri.
- Oinarrizko hiru printzipio:
 - Pedagogia guztia hasten da, ikasleen kulturen ezagutzarekin.
 - Jarduerak kognitiboki eta esperientzialki motibagarriak izan behar dira.
 - Ezagutza sortu eta ikaslearen eguneroko bizitza ulertzen lagundu
- **Estrategiak:**
 1. Ulertu ikasleen egoera kulturala
 2. Erabili praktika inklusiboak, ingurune seguru eta ongi etorrizko bat sortu non ikasle guztiak parte sentituko diren
 3. Bultzatu literatura multikulturala
 4. Baloratu eta sustatu ikasle bakoitzaren esperientzia, historia, erantzuna eta galderak. Indarrean jarri euren ezagutza baliagarria eta esperientziak.
 5. Lankidetzazko teknika pedagogikoak eta ikaskuntza aukerak (Axeves & Orosco, 2014; Yuliantari & Huda, 2023)

Camino de la Inclusión Educativa

EOEP (s.f)

Testuinguruak aztertzearen beharra: ahotsak

Testuinguruak aztertzearen beharra: ahotsak

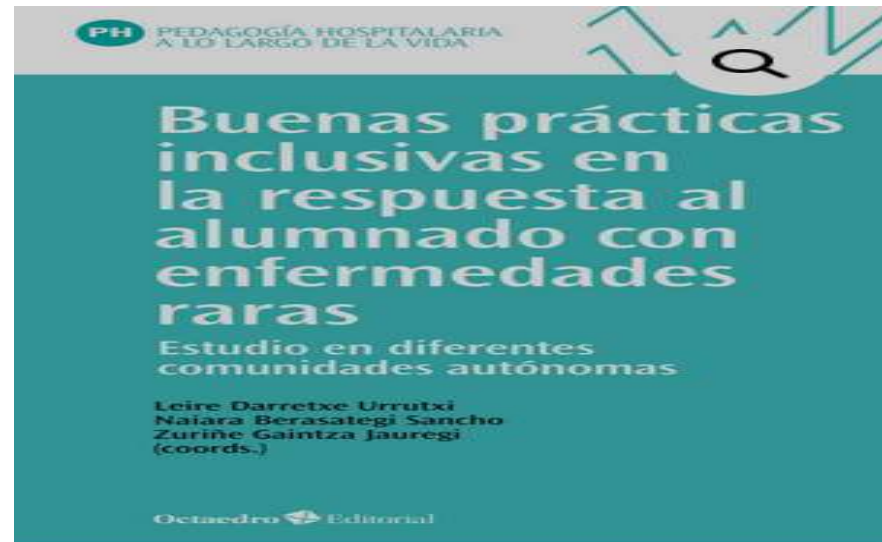
- Ikerketa narratiboak Normaltasunetik atera

Aniztasuna eraikitzen laguntzen du
- Brunner (1991) “historiak sortu eta berregin ditzakegu, gure bizitza pertsonala eta kolektiboa eta gure zauritutako identitateak berdiseinatu ditzakegu”
- Bizitza errelatoen errekupeazioak ahalbidetzen du normaltasunaren mugetatik ateratzea, zalantzan jarri ezin dena zalantzan jartzen duelako, bizitza kartografia eta kartografia soziala sortuz, aldaketaren nahiak gidatuta.

Ikerketa gaixotasun arraroak: ikasleen ahotsak

Oztopoak: arkitektonikoak eta jarrerak

- Gehiago pertsonak euren eskolatze prozesuetan eta formakuntza prozesuetan, hainbat **oztopo** aurkitu dituzte, barrera **fisikoetatik hasi, eta giza barreretaraino**.
 - “Gainera, beste alde batean jartzean, nolabait ere diskriminatzen ari zera. Ez! Ez! Zu bakarrik... Zu egin txixa aparte”
 - “Gure sarrerak beste guztienaren berdina izan behar du”

Ikerketa gaixotasun arraroak: ikasleen ahotsak

Onarpen interpertsonal eta intrapertsonalaren garrantzia

- **Autoezagutzaren beharra.** Pertsona orok ditu bere potentzialtasunak eta bere zailtasunak. Aipatzen dute garrantzitsua dela ohartzea dituzten zailtasunez eta mugez, autoezagutzaren parte da, heldutasun eta aurre egitearen beharra. **INGURUAK ETA INTERAKZIOAK baldintzatzen du.**
 - “Onarpen pertsonalaren beharra” Zuk badakizu noraino iristen zare, baina baita ingurunearen onarpena ere”
 - “Ez gurpil-aukikoa bezala, baizik eta X, Y, Z... X ez gurpil-aulkiarena” “dei nazatela nire izenez”
- Hainbatek aldarrikatzen dute euren bizitzako momentuko etapa desberdinetan “**bicho arraro**” bezala sentitu dira, desgaitasun bat izanagatik bakarrik.
 - “Gelako berezia dirudizu”
 - “Ematen du ez duzula ezer balio. Gelako bitxikeria bat bezala ikusten duzu zeure burua”
- Guzti honek **bazterketara darama eta “etiketa”** hori daraman pertsonak bere autodefentsa mekanismoak eratzen ditu diskriminazioaren aurrean:
 - “Harresi bat sortzen duzu”
 - “Zuk sortu nauzu eta orain munstroa jaten duzu”

Ikerketa gaixotasun arraroak: ikasleen ahotsak

Profesionalak

- Hainbat gaitasun aipatzen dira garrantzitsuak direnak, eta **irakasleek eduki** beharko lituzketenak: enpatia, ikuspegi zabala, espektatiba, errespetuzko pertsona, malgua eta egoera berrietara egokitze gai dena, egoera diskriminatzaileen aurrean esku-hartzen duena...

"Enpatia. Kontratuak zehazten duena baino gauza gehiago egiteko prestasuna. Ikuspegi irekia"

"Irakasle horrek kable asko bota zizkidan. Nire lagunak sartzen zirenean nirekin hitz egin zuen denekin batera, ea zer gertatzen zen... Ea nola konpon zitekeen... Eta denbora batez lasai egon zen, gero itzuli egin zen, baina denbora batez behintzat lasai egon zen"

"Pakorekin gogoratzen naiz. DBHko 1. mailako nire hizkuntza irakaslea zen... ulermen arazoak izaten hasi nintzen eta... berari esker esan nuen:... honek oheratu egingo zaitu, baina txartela hartu bezain laster eta pixkanaka-pixkanaka atera ahal izango duzu, eta hari eta 4. mailan izan nuen beste irakasle bati esker atera ahal izango dut, bestela oraintxe bertan LHn egongo nintzatekeelako.

Ikerketa gaixotasun arraroak: ikasleen ahotsak

Desberdintasuna onartzeko beharra

- Zailtasunak adinean aurrera egin ahala gehiago nabarmentzen direla nabaritzen dute, eta desberdintasunak nabariagoak direla, baina horiek **ulertu eta balorean jartzearen beharra** azpimarratzen dute. **Laguntasuna, lankidetza eta elkarrekiko laguntza sustatzearen** garrantzia aipatzen dute.
 - “Beste batek bezala tratatu. Kontuan izanda gurpil-aulkian dagoela edo...”
 - “Normalizatu nahi baduzu, ezin dugu horren ikuskizun bat egin”

Ikerketa gaixotasun arraroak: ikasleen ahotsak

Pedagogia eta metodologia inklusiboak (parte-hartzea, talde heterogeneoak, jarduera praktikoak)

- **Laguntza gela barruan** ematea, besteekin batera:

“Eman diezazutela laguntza klase berean, denak han daudela”

“Lehen hezkuntzan atera egiten ninduten, ez dakit logopeda zen edo nor zen. Baina guk ez genuen ez hitzik ez botorik horretan, ezta amak ere. Amak esan behar izan zuen ez ateratzeko, egiten zutenari logikarik ikusten ez ziolako. Laguntza gela batera eramaten ziguten, eta han jostailuak eta margotzeko gauzak zeuden. Margotzen hasten nintzen, jolasten, denbora pasatzen... Batzuetan beste mutiko batzuk ere bazeuden, baina hauek psikikoak ziren eta ez nuen inolako interakziorik egin haiekin. Ez nuen inoiz ulertu zergatik eramaten ninduten margotzera, eta hori zen nik egiten nuena”

- **Inklusioa sentsibilizazioaren beharraz, baliabideak eta jarduerak** martxan jarri. Arlo emozionala landu, baloreak eta errespetuzko jokaerak, aniztasuna balorean jarri.

"... zuzendariari esango nioke, bera baita gutxi gorabehera eskolaz arduratzen dena. Nik proposatuko nukeena bizikidetzaren behatoki gisa egitea da. Gertatuko zen guztia tratatzeko, helbururen bat edo zerbait bezala bilatzeko... Jendeak, ikastetxeak noski, ikasleek, gertatuko litzaiokeena zera izango litzateke, gerta dakiokiena gertatzen ez dakiokiena gertatzen saiatzeko helburutzat hartuko luketela "

"Nire ustez, eskolan maila akademikoan eta irakasgai arautuen mailan prestatu behar da, eta hori, baina baita balioetan eta errespetuan ere. Elkarrekiko errespetua ikasle guztien aurrean, ikaskideen artean "

"Lehenik ikasi gizakia izaten eta gero ikasi arkitekto izaten edo nahi duzuna"

Ikerketa gaixotasun arraroak: ikasleen ahotsak

Pedagogia eta metodologia inklusiboak (parte-hartzea, talde heterogeneoak, jarduera praktikoak)

- Inplikazioa eta harremana aniztasuna lantzen duten **entitateekin**, tailerrak antolatuz, materialak errebisatuz eta partekatuz.

"Elkarteen eginkizuna ikastetxean dagoen metodologian laguntzea eta inplikatzeari izan beharko litzateke. Elkarte horrek badaki pertsona hori nola egokitu daitekeen eta ikasteko modua. Irakaskuntza mota pertsona horri nola egokitu dakiokeen laguntzea, baztertu behar izan gabe. Baliabide bat bezala. Pertsona horri buruz dakiten elkartean dituzun pertsonak erabiltzea. Elkarlanean... Profesional horrekin eta ikasle horrekin bilerak izatea".
- **Ikustarazi gaixotasuna** eta honek dakarrena. Besteek jakin dutenean arrazoia eta honek sortzen duen egoera, besteengan aldaketak sumatu dituzte.

"Nuen gaixotasuna zein zen azaldu nuenean klaseak, besteek hobetu ezagutu ninduten eta laguntzazko harremanak sortu nituen""Elkarlaguntza beti behar dugu, nik zuri laguntzen dizut orain, baina gero alderantziz..."

Ikerketa gaixotasun arraroak: ikasleen ahotsak

Pedagogia eta metodologia inklusiboak (parte-hartzea, talde heterogeneoak, jarduera praktikoak)

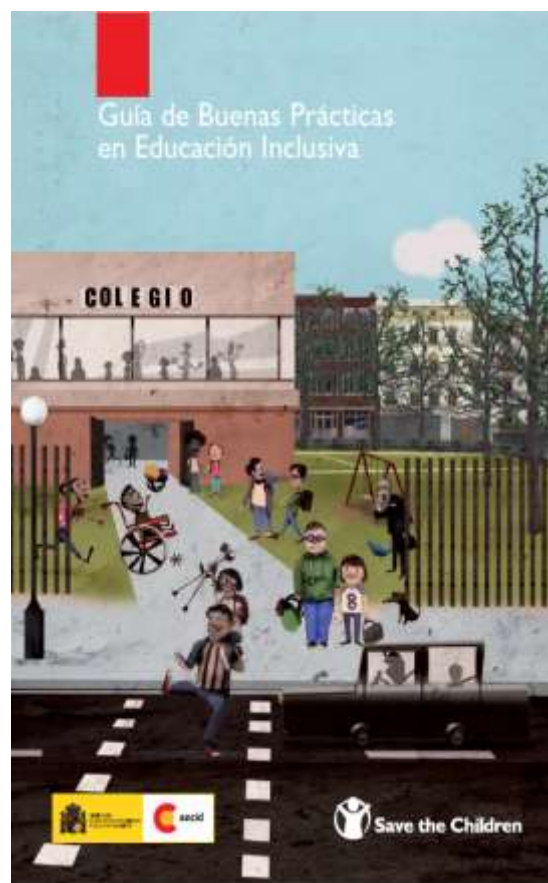
- Aniztasunaren onartzetik, mahai-gainean jartzen dute estrategi didaktikoak sortzearen beharra, indibidualizatuagoak eta **taldeak heterogeneoak eta aldakorrek izatea**.
"Jarduerak batera daudenean, jarduera horietan gu bezalako pertsonak sartu behar ditugu, begira esateko ahalegina egin behar dugu.... Talde berean integratzea. Dagoen jendearen popurri bat bezala egin. Talde heterogeneoak bai. Ez daitezela beti talde berak izan".

Formakuntza testuinguruaren analisia

Praktika on eta inklusiboak

info@queremoseducacioninclusiva.com

EDUCACIÓN INCLUSIVA. QUERERLA ES CREARLA

SOMOS QUEREMOS SABEMOS DEFENDEMOS CREAMOS DECIDIMOS

Praktikak

El British Council y la ONCE lanzan un campamento de inglés inclusivo para niños con discapacidad visual

La ONCE y el British Council impulsan un curso de inglés online accesible para estudiantes ciegos o con baja visión

Praktikak

Ingelesa ikasi

2021ean, **Euskal Gorrak** elkartearekin lankidetzan, **pertsona gorrei egokitutako bertsio bat** garatu genuen, kolektibo horren beharrei erantzuten diena, eta elkarrekin lan egin dugu pertsona horiek euskararen ziurtagiri partzialak lortzeko eta HABEren dirulaguntzak jasotzeko aukera izan dezaten.

Proiektu pilotua: adimen-desgaitasuna duten pertsonentzako bai&by plataforma adimendunaren ebaluazioa

bai&by fundazioak adimen-desgaitasuna duten pertsonen egokitutako euskara ikasteko online ikastaroa aurkeztu du

► Irakurketa erraza

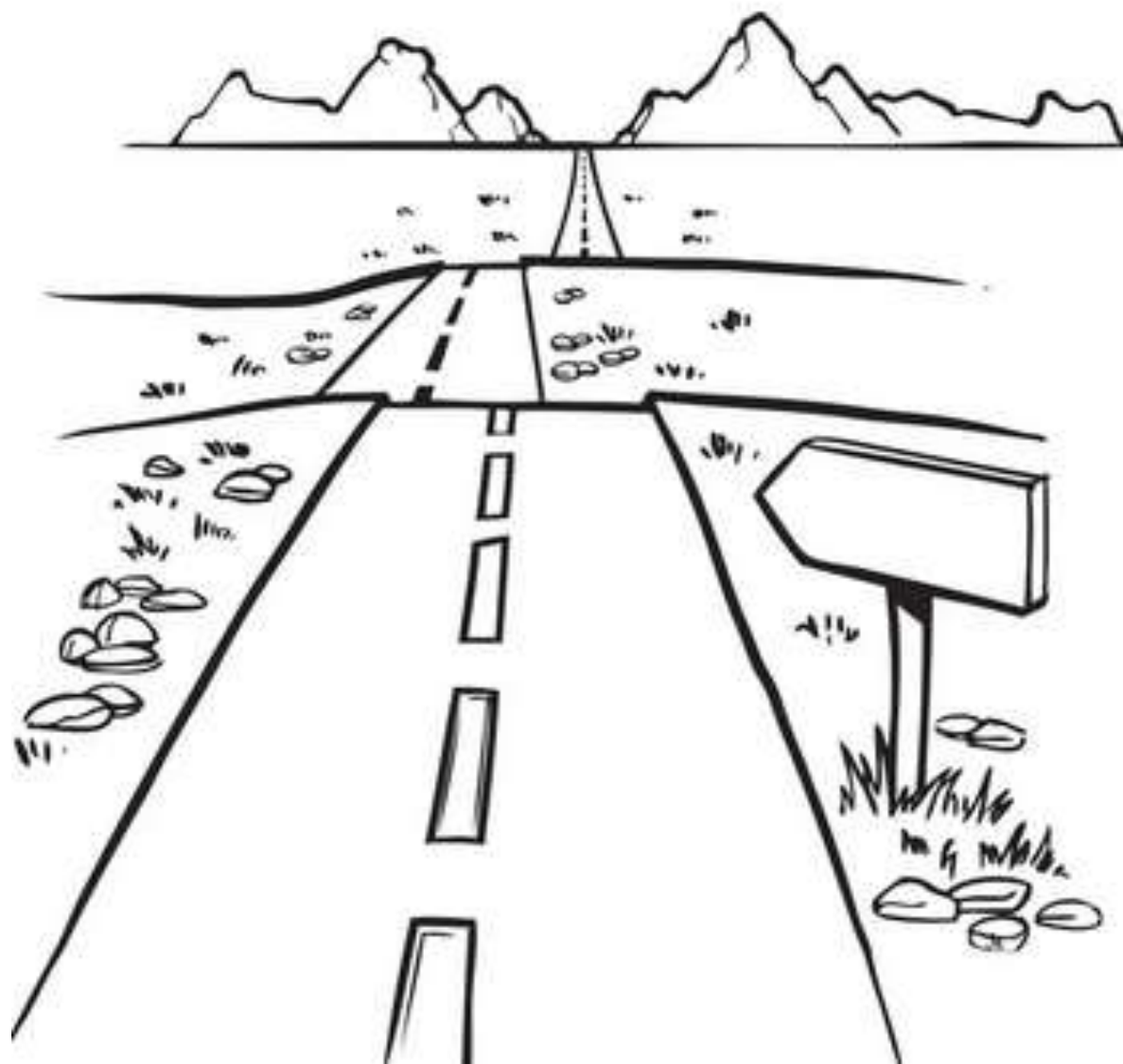

bai&by Fundazioak adimen-desgaitasuna duten pertsonen egokitutako euskara ikasteko online ikastaroa aurkeztu du. Ekimen berritzaile horretan FEVAS Plena Inclusión Euskadik, EHLABEK, Gaudek, Lantegi Batuakek eta HABEK hartu dugu parte. Helburua, zailtasun bereziak dituen talde baten aukerak handitzea da, hizkuntza hori modu pertsonalizatuan ikasteko.

Desenfokatu:
Arreta
periferikoan
jartzeko

HADE

Erakunde autonomiaduna
Organismo Autónomo del

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA
DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA

MILA ESKER!

Naiara Berasategi

EHU

naiara.berasategi@ehu.eus

